

УДК 657.1:657.62:657.421.1

DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V54(2025)-09

Дубініна М. В., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

ORCID: 0000-0002-3993-0622

e-mail: dubinina@mnau.edu.ua

Облікова політика як інструмент підвищення результативності контролю товарних операцій

Анотація. У статті досліджено облікову політику як інструмент підвищення результативності внутрішнього контролю товарних операцій у системі управління підприємством. Розкрито взаємозв'язок між методичними й організаційними положеннями облікової політики та якістю доказової бази, що формується в процесі руху товарів. Проаналізовано, як вибір підходів до визнання, оцінювання та аналітичного деталювання запасів впливає на достовірність показників собівартості й результатів реалізації та на контрольованість відхилень. Обґрунтовано, що результативність контролю визначається здатністю процедур запобігати помилкам до їх відображення в регістрах і забезпечувати оперативне коригування без втрати простежуваності даних. Визначено ключові контрольні ризики за етапами товарного циклу та вимоги до документообігу, санкціонування операцій і розподілу відповідальності як складників організаційного блоку політики. Запропоновано матричний підхід до узгодження положень облікової політики з контрольними діями, індикаторами якості та суб'єктами контролю, що забезпечує формалізацію регламентів і порівнянність контрольних результатів у часі. Отримані результати поглиблюють наукові засади формування облікової політики торговельних підприємств і створюють прикладні орієнтири для підвищення керованості товарних операцій.

Ключові слова: бухгалтерський облік; контроль; товари; система управління підприємством; облікова політика; товарні операції; внутрішній контроль.

Dubinina M. V., Doctor of Sciences in Economics, Professor, Head of Department of Accounting and Taxation, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

Accounting Policy as an Instrument for Enhancing the Effectiveness of Control over Goods Transactions

Abstract. Introduction. Goods operations constitute one of the most risk-sensitive areas of accounting in trade enterprises because inventory data directly shape cost of sales, gross profit, and the reliability of internal reporting. The effectiveness of internal control in this area depends on how the accounting policy combines methodological decisions with organizational regulations, including document flow design, authorization rules, allocation of responsibilities, and the creation of an auditable evidence trail. A well-structured policy reduces inconsistencies between primary documents and registers and improves the integrity of information used for managerial decision-making.

Purpose. The purpose of the study is to substantiate the methodological and organizational provisions of accounting policy that enhance the effectiveness of control over goods operations in a trade enterprise and to define practical guidelines for ensuring controllability of inventory movement and related transactions.

Results. The study shows that control effectiveness is driven by the capacity of procedures to prevent errors before they are recorded in accounting registers and to ensure timely correction while maintaining full traceability of data. Control is substantiated across the stages of the goods cycle, including receipt, storage, internal transfers, sale, returns, markdowns, and write-offs, with attention to the specific risks typical for each stage. The paper emphasizes the need to combine preventive and detective controls, for example through regulated authorization, standardized documentation, reconciliations between operational and accounting data, and periodic verification procedures.

A key contribution is the use of data-quality criteria as control benchmarks, ensuring that management information is complete, accurate, timely, comparable over time, and verifiable from the source. The accounting policy should explicitly formalize the rules for generating management indicators related to goods turnover and sales processes, thereby strengthening consistency between financial accounting and internal analytics. To operationalize control responsibilities, a matrix approach is justified for structuring the linkage between risks, accounting policy rules, control actions, and responsible parties. This approach improves governance clarity, supports consistent control execution, and provides a transparent basis for evaluating control results and identifying weaknesses in the control environment.

Conclusions. Accounting policy is presented as an instrument that ensures manageability and auditability of goods operations across the full goods cycle, establishes unified rules for data generation, and defines the boundaries of acceptable accounting decisions. Higher control effectiveness is achieved by integrating preventive and detective procedures into key inventory-flow processes and by ensuring disciplined document flow and terminological clarity regarding sales and sales-process costs. As a result, enterprises can strengthen register consistency, reduce the likelihood of material misstatements related to inventories, and improve the usability of accounting information for management.

Keywords: accounting; control; goods; enterprise management system; accounting policy; goods transactions; internal control.

¹Стаття надійшла до редакції: 20.12.2025

Received: 20 December 2025

JEL Classification: M41; M42; L81; D23.

Постановка проблеми. Товарні операції є ядром господарського процесу торговельних підприємств. Вони здійснюються часто і в значних обсягах, тому навіть невеликі методичні помилки швидко впливають на показники діяльності. Ризики зростають через різні канали руху товарів і документів, а також через залежність від швидкості обробки інформації. За таких умов контроль не може бути епізодичною перевіркою. Він має бути вбудований у правила обліку та щоденні процедури [2; 15].

Нормативне поле встановлює загальні вимоги до організації бухгалтерського обліку, складання звітності та відображення запасів. Підприємство повинно забезпечити повноту й достовірність даних, а також їхню перевірюваність у часі [7]. Для товарів ключовими є правила визнання та оцінки запасів, які визначають фінансовий результат і структуру витрат [8]. Окреме місце займають вимоги до інвентаризації та документального підтвердження наявності активів [9]. Проте самі норми не задають детального алгоритму контролю товарних операцій на рівні конкретного підприємства [7; 9].

Внутрішнім інструментом узгодження методики обліку та контрольних процедур виступає облікова політика. Саме вона фіксує обрані методи, організаційні рішення і відповідальність за виконання процедур. Для торговельних підприємств питання її побудови має галузеву специфіку, оскільки товарообіг, ціноутворення і логістика формують особливі інформаційні потреби управління [1]. Дослідження акцентують, що деталізація елементів облікової політики щодо товарів доцільна в розрізі методичної та організаційно-технічної складових [3]. Невизначеність або формальність цих елементів знижує контрольованість операцій і якість управлінських рішень [1; 3].

Результативність контролю товарних операцій залежить від того, чи перетворені правила обліку на систему контрольних запобіжників. У наукових підходах до внутрішнього контролю підкреслюється потреба організаційних регламентів, розподілу функцій і моніторингу дієвості контролю [2]. Це особливо важливо для оптової торгівлі, де контроль має охоплювати приймання, зберігання та реалізацію і водночас не перевантажувати лише бухгалтерську службу [2]. Розглядається також зв'язок між якістю інформаційного забезпечення та ефективністю внутрішнього контролю на різних рівнях управління [15]. Проблема полягає в тому, що облікова політика часто не задає вимірюваних критеріїв результативності контролю і не описує механізм його постійного вдосконалення [2; 15].

Контрольованість у торгівлі починається з первинного обліку та документування. Первинні документи формують доказову базу для облікових записів і забезпечують простежуваність операції від події до показника звітності [4]. Дослідження

підкреслюють необхідність удосконалення підходів до документування товарних операцій з урахуванням структури підприємства та потрібного рівня деталізації інформації [4]. Паралельно наголошується на значенні інформаційного забезпечення управління товарооборотом і на потребі відповідних форм внутрішньої звітності для управлінських цілей [11]. Якщо облікова політика не нормує документообіг і аналітичні розрізи, контроль втрачає оперативність і стає реактивним [4; 11].

Додатковим джерелом ризику є термінологічна невизначеність у межах процесу продажу. У наукових працях показано, що ототожнення понять «продаж», «реалізація» і «збут» спричиняє логічні помилки в управлінні та викривляє облікові рішення [10]. Для управління продажами важливо розмежовувати подію реалізації та процес збуту, бо вони мають різні об'єкти контролю і різні структури витрат [5; 10]. Це безпосередньо впливає на коректність реєстрів, аналітики та контроль витрат, пов'язаних із продажем [5]. Проблема полягає в тому, що облікова політика не завжди фіксує термінологічні підходи і не прив'язує їх до процедур контролю товарних операцій [5; 10].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У наявному науковому доробку облікову політику переважно трактують як систему внутрішніх рішень, що визначає методику обліку та організацію облікового процесу. Окремі праці формують управлінський ракурс і підкреслюють її роль у забезпеченні контрольованості операцій. Водночас спостерігається різний рівень деталізації: частина досліджень описує складові політики, інша — процедури контролю, ще інша — інформаційні потреби управління. Через таку різноманітність складно зіставляти висновки за єдиними критеріями результативності контролю. Потребує уточнення, які елементи облікової політики мають найбільш прямий вплив на контроль товарних операцій і на управлінську аналітику. [1; 2; 3; 15].

У дослідженні О. Є. Шмигель акцентовано галузеву зумовленість облікової політики торговельних підприємств. Підкреслено необхідність її побудови з урахуванням особливостей торгівлі та практичних інформаційних запитів менеджменту. Така позиція є методично важливою, оскільки переводить облікову політику з площини формального документа в площину управлінського регламенту. Разом із тим потребують розвитку підходи до прив'язки конкретних положень політики до контрольних процедур і до вимірюваних результатів контролю. Недостатньо окреслено механізм оцінювання якості контрольних рішень, закріплених у політиці, на рівні щоденних товарних операцій [1].

У праці Д. В. Полоза запропоновано розглядати формування облікової політики товарів у контексті системи управління підприємством. Виокремлення методичної та організаційної складових посилює

можливість регламентації контролю через внутрішні правила. Перевагою є структурованість подання елементів політики, що створює підґрунтя для побудови контрольної логіки “рішення політики — порядок обробки даних — контрольний сигнал”. Водночас концептуальні положення потребують поглиблення через типові управлінські сценарії, де видно вплив кожного елемента політики на своєчасність і достовірність контрольних висновків. Додаткового обґрунтування потребує зв’язок організаційних рішень політики з цифровими контурами обліку та контролю [3].

У дослідженні О. Я. Черніна увагу зосереджено на розвитку організаційно-методичних засад обліку і контролю товарів. Значущим є підхід, який розглядає внутрішній контроль як постійну систему процедур і відповідальностей, а не як разову дію. Позитивним є виокремлення напрямів удосконалення обліково-контрольного забезпечення, що може бути перенесено в структуру облікової політики. Водночас потребує конкретизації набір регламентів, які мають бути включені в політику для різних типів товарних операцій. Окремої уваги потребує опис показників, за якими можна оцінювати результативність внутрішнього контролю як управлінської функції [2].

Методико-документальна база товарних операцій найбільш системно розкривається у монографії Т. О. Тарасової, А. В. Янчева та І. Г. Волошан. Документування подано як основу достовірності облікової інформації та як інструмент простежуваності господарських фактів. Суттєвою є увага до первинного обліку як до джерела даних для реєстрів і управлінської звітності. Такий підхід дає змогу розглядати вимоги до первинних документів і документообігу як контрольні запобіжники, які доцільно закріплювати в обліковій політиці. Разом із тим потребує подальшого розвитку питання критеріїв якості документування, придатних для управлінського контролю, та алгоритмів перевірки цих критеріїв у поточному режимі [4].

Питання інформаційного забезпечення управління продажами розкриває О. В. Фоміна, яка пов’язує облікові рішення з потребами управління продажами товарів. Цінним є трактування облікових даних як основи для управлінського аналізу й організації контрольних процедур у сфері реалізації. Такий підхід дає підстави розглядати облікову політику як інструмент формалізації інформаційних потоків і контрольних правил щодо продажів. Водночас потребує уточнення межа між аудитом як видом перевірки та внутрішнім контролем як щоденною управлінською функцією. Перспективним є посилення профілактичної складової контролю через внутрішні регламенти політики, які зменшують ризики викривлень у відображенні продажів [5].

Термінологічні аспекти процесу продажу висвітлено у праці Я. В. Сливки, де порушено питання змішування понять «продаж», «реалізація», «збут».

Показано, що термінологічна невизначеність може викликати методичні помилки у відображенні операцій і впливати на управлінські рішення. Для теми облікової політики важливим є висновок про необхідність фіксації ключових дефініцій та правил класифікації операцій. Це дозволяє узгодити облікові реєстри, аналітичні розрізи та контроль витрат, пов’язаних із продажем. Разом із тим потребує розвитку прикладний аспект: визначення, які саме елементи документування та реєстрів найбільш чутливі до термінологічних підмін [10].

У напрямі управлінської інформації значущими є результати Ірини Височин, яка аналізує інформаційне забезпечення управління товарооборотом у роздрібній торгівлі. Підкреслено потребу у звітних формах, що відповідають управлінським завданням і підтримують контрольні функції. Цей підхід є важливим, оскільки переводить питання облікової політики в площину налаштування показників, періодичності та відповідальних за їх формування. Методологічну підтримку цьому надає І. Й. Яремко, який розглядає взаємозв’язок інформаційної функції обліку та внутрішнього контролю в управлінні операційною діяльністю. Разом ці підходи підсилюють вимогу до облікової політики: вона має визначати параметри якості інформації, які стають критеріями результативності контролю [11; 15].

Теоретико-методологічні узагальнення щодо обліку товарних операцій подано у праці О. С. Пристемського та А. Ж. Сакун, де акцентовано методичну узгодженість облікових рішень на підприємствах торгівлі. Особливості руху товарів у сфері оптової торгівлі розкрито О. П. Колумбет і Д. П. Малиневською, що є корисним для ідентифікації контрольних ризиків на різних етапах товарного циклу. Прикладні матеріали Т. Андреевої фіксують типові проблеми організації обліку товарних запасів у ФОП і можуть використовуватися як індикатор практичних “вузьких місць”. Нормативні джерела задають обов’язкові рамки щодо оцінки запасів, документування та підтвердження даних, однак не формують внутрішніх алгоритмів контролю, придатних для щоденної роботи. Поєднання цих масивів показує потребу у методиці, що переводить вимоги нормативного поля та наукові підходи у конкретні положення облікової політики, орієнтовані на результативність контролю товарних операцій.

Сукупність проаналізованих джерел дозволяє виділити дві ключові тенденції. Перша тенденція полягає в посиленні уваги до організаційних складових обліку та до якості інформаційних потоків, необхідних для контролю. Друга тенденція пов’язана з переходом від опису процедур до потреби оцінювання їх результативності через показники, стандарти та відповідальність. Разом із тим у джерелах недостатньо узгоджено питання, як саме облікова політика має забезпечувати вимірюваний ефект контролю на рівні товарних операцій. Це

визначає наукову і прикладну потребу в подальшій систематизації елементів облікової політики як інструмента підвищення результативності контролю товарних операцій.

Формулювання цілей дослідження. Метою дослідження є обґрунтування методичних і організаційних положень облікової політики, які підвищують результативність контролю товарних операцій у підприємстві торгівлі. Об'єктом визначено процес формування та реалізації облікової політики в системі бухгалтерського обліку підприємства, а предметом — методи оцінки, правила відображення та регламенти, що забезпечують контрольованість руху товарів і пов'язаних операцій [1; 3; 15]. Методологічну основу становлять підходи до розроблення облікової політики торговельних підприємств і концептуальні положення щодо інформаційної функції обліку та внутрішнього контролю в операційній діяльності [1; 15]. Нормативне підґрунтя формують вимоги законодавства у сфері організації бухгалтерського обліку та стандарти щодо запасів, які визначають межі облікових рішень [7; 8].

Для досягнення мети передбачено ідентифікувати ризики викривлення даних у товарних операціях і визначити, які положення політики мають їх знижувати через регламентацію документування, аналітичного обліку та формування управлінських показників [4; 11]. Окремо уточнюються термінологічні рішення щодо продажу, реалізації та збуту та порядок їх відображення в регістрах і внутрішній звітності, оскільки це впливає на коректність контрольних висновків [5; 10]. Також опрацьовується організаційна частина політики з позицій відповідальності, контрольних процедур і взаємодії підрозділів у товарному циклі [2; 15]. Очікуваним результатом є підхід, який пов'яже положення політики з контрольними процедурами та індикаторами результативності на основі вимог до якості інформації та простежуваності даних.

Виклад основного матеріалу дослідження. Результативність контролю товарних операцій доцільно пов'язувати з двома характеристиками. Перша характеристика — здатність процедур запобігати помилкам і порушенням до відображення їх у регістрах. Друга характеристика — здатність швидко виявляти відхилення і забезпечувати коригування без втрати доказовості даних. Для товарних операцій це означає контроль у межах повного циклу руху товарів, а не лише перевірку підсумкових показників. Оцінка результативності має ґрунтуватися на управлінській корисності інформації та на її перевірюваності. Такий підхід узгоджується з вимогами до повної й правдивої інформації у бухгалтерському обліку та звітності [7; 15].

Облікова політика формує внутрішні правила, за якими створюються дані для контролю. Вона має бути єдиною для всіх підрозділів і забезпечувати

послідовність методики від періоду до періоду. Вимога послідовності є важливою для контролю, оскільки зменшує ризик маніпулювання методами оцінки та правилами відображення операцій. Значення політики посилюється в торгівлі через високу частоту операцій і значні товарні залишки. Якість політики впливає на здатність управління отримувати повну й неупереджену інформацію щодо руху товарів і результатів діяльності. Такі вимоги до змісту та застосування політики відображені у підходах до її формування для торговельних підприємств [1].

Структура політики щодо товарних операцій має включати методичні та організаційні рішення. До методичного блоку належать правила визнання та оцінки запасів, класифікаційні ознаки, аналітичні розрізи, порядок формування собівартості. До організаційного блоку належать документообіг, регламенти відповідальності, порядок взаємодії обліку з операційними підрозділами та застосування автоматизованих рішень. Поділ на зазначені складники підтримує підхід, за якого облікова політика розглядається як елемент системи управління підприємством. Методичні рішення мають відповідати нормативним вимогам щодо запасів і забезпечувати порівнянність даних [3; 8]. Організаційні рішення визначають, чи буде контроль вбудованим у процеси та чи зберігатиметься простежуваність інформації [3; 7].

Контроль товарних операцій доцільно будувати за логікою етапів товарного циклу. Ключовими етапами виступають надходження, зберігання, внутрішні переміщення, реалізація, повернення, уцінка та списання. На кожному етапі виникають специфічні ризики: кількісні розбіжності, помилки в ціноутворенні, несанкціоновані операції, відхилення від договірних умов, викривлення витрат. Внутрішній контроль має поєднувати запобіжні та виявляльні процедури, а також забезпечувати відповідальність виконавців за дотримання регламентів. Для торгівлі важливо, щоб контроль охоплював не лише бухгалтерські записи, а й первинні документи та операційні дії. Такий підхід відповідає концепції розвитку обліково-контрольного забезпечення товарів на рівні підприємства [2; 4].

Інформаційний компонент контролю залежить від якості даних і від швидкості їхнього руху до управлінського рівня. Доцільно виділяти вимоги до даних, які можуть бути застосовані як контрольні критерії: повнота, точність, своєчасність, порівнянність і можливість перевірки джерела показника. Інформація про товарооборот має бути придатною для аналізу обсягів, структури та причин змін, а також для оцінювання результатів реалізації. У цьому контексті облікова політика має визначати набір управлінських показників і правила їх формування на основі регістрів. Інформаційна функція обліку та внутрішнього контролю проявляється через підтримку

управлінських рішень в операційній діяльності [11; 15]. Загальні вимоги до організації обліку та відповідальності за нього встановлюють нормативні положення, які мають бути деталізовані внутрішніми регламентами [7].

Методичні рішення облікової політики безпосередньо впливають на контроль через оцінку запасів і порядок формування їхньої вартості. Невизначеність у методах оцінки вибуття або у правилах включення витрат може спричинити системні викривлення показників собівартості реалізації. Політика має закріплювати методи оцінки запасів та умови їх застосування, а також порядок відображення втрат, уцінок і списань. Важливою є регламентація аналітичних розрізів, що дозволяють ідентифікувати відхилення за групами товарів, місцями зберігання та матеріально відповідальними особами. Нормативні вимоги щодо запасів визначають допустимі варіанти облікових рішень і межі їх зміни [8]. Узгодження методики з управлінськими потребами є складником підвищення контрольованості товарних операцій [3].

Організаційні рішення облікової політики формують «доказовий контур» контролю через документообіг і розподіл функцій. Для торгівлі визначальним є встановлення складу первинних документів, правил їх заповнення, строків передання та рівнів погодження. Недостатня визначеність у цих питаннях створює ризики дублювання операцій, втрати документів і несвоєчасного відображення руху товарів. Облікова політика має фіксувати порядок ведення первинного обліку та узгоджувати його з формами реєстрів і внутрішньої звітності. Первинний облік товарних операцій розглядається як інформаційно-документальна основа системи обліку й управління. Така позиція дозволяє трактувати документообіг як інструмент результативного контролю, а не як формальний процес [4; 15].

Окремим елементом політики є термінологічні положення, що визначають межі облікового відображення продажів. Відмінності між «продажем», «реалізацією» та «збутом» впливають на структуру показників і на класифікацію витрат, пов'язаних із процесом продажу. Термінологічні підміни ускладнюють контроль, оскільки зміщують об'єкт перевірки та змінюють зміст аналітичних розрізів. Доцільним є закріплення у політиці дефініцій і переліку операцій, які відносяться до продажів, а також правил відображення витрат, що супроводжують продаж. Управлінський аспект продажів потребує такого інформаційного забезпечення, яке забезпечує контроль за результатами та витратами процесу продажу. Коректність термінів виступає передумовою для узгодженості реєстрів і контролю витрат [5; 10].

Для систематизації взаємозв'язку між положеннями облікової політики та контрольними процедурами доцільно сформулювати узагальнюючу

таблицю. У ній пропонується зіставити елементи політики з типовими контрольними ризиками товарних операцій і з процедурами реагування. До таблиці доцільно включити щонайменше чотири блоки: методичні рішення (оцінка, класифікація, аналітика), організаційні рішення (документи, маршрутизація, відповідальні), контрольні процедури (перевірки, погодження, звіряння), індикатори результативності (своєчасність, розбіжності, частота коригувань). Такий формат дозволяє перейти від опису положень політики до перевірюваної логіки контролю. Підхід узгоджується з необхідністю розвитку положень політики торговельних підприємств і з потребою структуризації внутрішнього контролю товарів.

Організаційні рішення облікової політики доцільно починати з регламентації відповідальності за товарні операції. Практика торгівлі потребує чіткого розмежування функцій ініціювання операції, її документального оформлення, облікового відображення та контролю правомірності. Такий розподіл знижує ризик конфлікту інтересів і підсилює перевірюваність дій посадових осіб. У межах внутрішнього контролю це підтримує принцип персоніфікації відповідальності та дисципліну виконання процедур. Розвиток контрольних засад обліку товарів орієнтує на системність і формалізацію повноважень у внутрішніх регламентах [2; 15].

Ключовим елементом облікової політики є порядок санкціонування товарних операцій. Для надходження та реалізації доцільно встановлювати рівні погодження залежно від суми, типу контрагента, умов поставки та відхилень від стандартних умов. Регламент має визначати перелік документів, які підтверджують правомірність операції, і момент, коли операція допускається до відображення в обліку. Це забезпечує контроль на вході та зменшує ризик відображення необґрунтованих операцій. Для управління продажами важливо, щоб правила погодження були узгоджені з інформаційними потребами контролю результатів і витрат процесу продажу [5; 11].

Внутрішній контроль потребує процедур звіряння між підсистемами, які формують дані про товари. Доцільно закріпити періодичність звірянь між даними складу, каси, системи продажів і бухгалтерських реєстрів. Регламент має визначати перелік розбіжностей, що вважаються суттєвими, і порядок їх документального оформлення та усунення. Це підсилює оперативність реагування та зменшує накопичення помилок у межах звітного періоду. У торговельних системах значення таких звірянь зростає через фіксацію параметрів операцій автоматизованими засобами та формування великих масивів даних [11; 15].

Формування аналітичного обліку у політиці доцільно орієнтувати на контрольні завдання. Аналітика має забезпечувати можливість

ідентифікувати відхилення за групами товарів, каналами збуту, місцями зберігання та матеріально відповідальними особами. Для контролю важливо також виділяти операції з підвищеним ризиком: повернення, уцінку, списання, бонусні та маркетингові операції. Регламент аналітики має визначати мінімальний набір довідників і кодувань, що гарантують зіставність даних і прозорість агрегування показників. У наукових підходах наголошується на значенні системи показників і засобів їх опису для управлінських цілей, що робить аналітичні розрізи частиною контрольного інструментарію [11; 15].

До організаційної частини облікової політики доцільно включати вимоги до якості первинних даних у цифровому середовищі. Регламент має визначати обов'язкові реквізити електронних форм, правила їх перевірки та порядок виправлення помилок. Окремої уваги потребує контроль доступів: хто має право створювати документ, змінювати реквізити, проводити операцію та формувати звітність. У роботах з організації первинного обліку підкреслюється, що документування є базою даних, а реєстри й звітність — базою знань, від яких залежить адекватність управлінських рішень [4; 15]. Відповідно, контроль доступів і логування змін має розглядатися як обов'язковий елемент політики в умовах застосування інформаційних технологій [15].

Підтримувальним блоком політики є регламент внутрішньої звітності з контролю товарних операцій. Доцільно встановити перелік форм, відповідальних за підготовку, строки подання та рівні користувачів. Зміст форм має відповідати завданням контролю: виявлення відхилень, причин їх виникнення та оцінка наслідків для результатів діяльності. Внутрішні звітні документи мають спиратися на дані реєстрів і бути узгодженими з аналітичними розрізами, визначеними в політиці. Підходи до організації інформаційного забезпечення управління товарооборотом підкреслюють потребу в системі звітності, адаптованій до практичних потреб управління [11].

Підвищення результативності контролю потребує визначення індикаторів, за якими оцінюється робота контрольних процедур. Доцільно використовувати показники частоти коригувальних проведень, кількості прострочених первинних документів, частки операцій із неповними реквізитами, повторюваності розбіжностей за окремими групами товарів. Індикатори мають формуватися автоматизовано та бути стабільними в часі, щоб забезпечити порівнянність. Їх слід пов'язати з відповідальними особами та з регламентом реагування на перевищення допустимих меж. Вимоги до якості інформаційного забезпечення та взаємозалежність обліку й внутрішнього контролю підкріплюють доцільність таких індикаторів як управлінського інструмента [15].

Особливе місце в обліковій політиці має займати порядок перегляду її положень. Доцільно встановити підстави для змін: зміни нормативних вимог, зміни бізнес-процесів, впровадження нових інформаційних систем, виявлені контрольні слабкі місця. Регламент перегляду має визначати відповідальних за ініціювання змін, порядок їх погодження та дату введення в дію. Це забезпечує контроль за послідовністю застосування правил і зменшує ризик ситуативних рішень. Межі можливих облікових рішень визначаються вимогами законодавства та стандартів, що потребує коректного узгодження внутрішніх змін із нормативним полем [7; 8].

Для узагальнення запропонованих підходів доцільно подати таблицю, яка систематизує положення облікової політики за контрольними цілями.

Для наочної інтерпретації взаємозв'язку між обліковою політикою та внутрішнім контролем товарних операцій доцільно подати структуровану матрицю. У ній елементи облікової політики зіставляються з контрольними ризиками, контрольними діями та інформаційними носіями. Така побудова дає можливість простежити логіку формування доказової бази від первинного документа до реєстрів і внутрішньої звітності. Вона також забезпечує порівнянність контрольних результатів у часі та визначає відповідальність за виконання процедур. Узагальнення зазначених положень наведено в табл. 1.

Подальша конкретизація облікової політики доцільна через встановлення мінімально необхідних вимог до контролюваності кожного виду товарної операції. У практичному вимірі контрольованість означає наявність однозначного зв'язку між господарською подією, її документальним підтвердженням і відображенням у реєстрах. Цей зв'язок має бути відтворюваним і перевірюваним незалежно від виконавця та підрозділу. Для цього політика повинна визначати перелік обов'язкових атрибутів операції, без яких проведення не допускається. До таких атрибутів належать ідентифікатор операції, підстава, відповідальні особи, параметри кількості та ціни. Відсутність хоча б одного атрибута формує підвищений контрольний ризик.

У межах методичного блоку важливо узгодити рішення щодо оцінювання запасів із завданнями контролю маржинальності та витратомісткості товарообороту. Вартісна оцінка має забезпечувати порівнянність показників у межах періоду й між періодами. Нерівномірність включення супутніх витрат у вартість запасів знижує інформативність собівартості та ускладнює контроль відхилень. Тому політика має встановлювати сталі підходи до групування витрат і правила їх віднесення на відповідні об'єкти обліку. Додатково слід закріплювати порядок відображення коригувань, що змінюють оцінку, із зазначенням підстав і

відповідальних. Така регламентація підвищує коригування. доказовість змін і обмежує можливості довільного

Таблиця 1 Узгодження облікової політики та контролю за етапами товарного циклу

Етап товарного циклу	Контрольна мета	Ризик та момент контролю	Норми облікової політики	Контрольні дії	Суб'єкти виконання і контролю
Надходження	Достовірність первісного визнання та повнота відображення	Ризик прийняття до обліку операцій без належної підстави; момент — допуск до відображення	Склад підтвердних документів; порядок оцінювання надходжень; строки подання	Санкціонування; перевірка реквізитів; звірка «документ—регістр».	Виконавець: бухгалтер. Контроль: керівник/внутрішній контролер
Зберігання	Надійність даних про залишки та збереження активів	Ризик розбіжностей факт/облік; момент — закриття дня (періоду)	Аналітика за місцями зберігання і МВО; порядок коригувань; регламент звірянь	Регламентні звіряння; фіксація розбіжностей; контроль коригувань.	Виконавець: МВО/адміністратор складу. Контроль: внутрішній контролер
Внутрішнє переміщення	Простежуваність внутрішнього товароруку	Ризик неоформлених переміщень; момент — реєстрація операції	Маршрут документообігу; кодування локацій; обов'язкові реквізити; строки передання	Перевірка документа-підстави; контроль локацій і кількості; звіряння руху.	Виконавець: комірник. Контроль: головний бухгалтер
Реалізація	Коректність визнання доходу, собівартості та витрат процесу продажу	Ризик викривлення через некоректну класифікацію; момент — формування регістрів	Дефініції та класифікація операцій; правила витрат процесу продажу; метод вибуття; вимоги до аналітики	Контроль кодування; узгодження даних підсистем; контроль маржинальних відхилень.	Виконавець: бухгалтер. Контроль: фінансовий менеджер/головний бухгалтер
Повернення, уцінка, списання	Правомірність і доказовість операцій підвищеного ризику	Ризик несанкціонованих коригувань; момент — погодження та підстава	Підстави і ліміти погодження; порядок документування; правила втрат; кодування причин	Погодження; контроль повторюваності причин; контроль сумових відхилень.	Виконавець: бухгалтер. Контроль: внутрішній контролер
Перегляд облікової політики	Послідовність методики та керованість змін	Ризик ситуативних змін; момент — затвердження і введення в дію	Підстави змін; порядок погодження; дата застосування; документування змін	Протоколювання; контроль впливу на показники; моніторинг коригувань.	Виконавець: головний бухгалтер. Контроль: керівник підприємства

Джерело: складено автором

Важливим напрямом підвищення результативності контролю є формалізація правил класифікації товарних операцій. Класифікаційні ознаки визначають аналітичні розрізи, в яких формується контрольна інформація, та впливають на можливість порівняння показників. Політика має містити критерії віднесення операцій до стандартних і нестандартних, а також встановлювати окремий режим контролю для операцій підвищеного ризику. Доцільно передбачати кодування причин відхилень і типів коригувань як обов'язковий реквізит. Це забезпечує накопичення статистики відхилень і створює основу для управлінського аналізу причинно-наслідкових

зв'язків. Без такого кодування контроль часто зводиться до фіксації факту порушення без розкриття його природи.

Організаційний блок політики має забезпечувати узгодженість дій бухгалтерської служби з операційними підрозділами. Для товарних процесів критичною є синхронізація моментів виникнення події та моментів її реєстрації у системі. Політика повинна визначати контрольні строки подання документів і строки відображення в обліку з урахуванням циклу обробки. Доцільно встановлювати правила заміщення відповідальних осіб і порядок передачі функцій у разі відсутності, щоб уникати накопичення

невідображених операцій. Такі правила мають бути закріплені не лише як інструктивні положення, а як елементи контрольного середовища. Їх порушення повинно мати визначений порядок фіксації та реагування.

Окремого опрацювання потребує узгодження облікової політики з автоматизованими засобами обробки даних. Політика має задавати вимоги до структури довідників, стабільності кодування та правил внесення змін до налаштувань. Керованість довідників є передумовою порівнянності даних і правильного формування аналітичних розрізів. Доцільно визначати порядок створення нових номенклатурних позицій, зміни одиниць виміру, категорій та інших параметрів, що впливають на контроль. Регламентація таких змін має включати підстави, погодження та фіксацію в журналі змін. За відсутності цих вимог ризик перекручення інформації зростає через неконтрольовані зміни класифікації.

Управлінська звітність у системі контролю має бути не похідною «після факту», а регулярним інструментом моніторингу. Її склад доцільно формувати за принципом достатності: кожна форма повинна відповідати конкретній контрольній задачі. Політика має встановлювати перелік ключових звітів, мінімальний набір показників і правила їх розрахунку. Окремо слід визначати джерела показників, щоб забезпечити перевірюваність їх походження. Така звітність має підтримувати як поточний контроль, так і контроль тенденцій у динаміці. Відсутність закріплених правил розрахунку робить показники нестабільними та знижує їх цінність для управління.

Для оцінювання результативності контролю доцільно застосовувати поєднання процесних і результатних показників. Процесні показники відображають дисципліну виконання процедур, зокрема дотримання строків, повноту документування та частоту перевірок. Результатні показники відображають наслідки контролю: кількість і сума відхилень, частота коригувань, повторюваність помилок за підрозділами. Поєднання двох груп дозволяє відокремити проблему якості процесу від проблеми якості операційної діяльності. Для практики важливо фіксувати порогові значення індикаторів і порядок реагування у разі їх перевищення. Без порогів контроль перетворюється на констатацію факту відхилень без управлінського рішення.

Перегляд положень облікової політики має розглядатися як частина контрольного циклу, а не як разова адміністративна дія. Рішення про зміну правил повинні бути формалізовані й мати чітко визначену підставу. Доцільно встановлювати порядок оцінювання наслідків змін для порівнянності показників та для роботи контрольних процедур. Політика має визначати порядок доведення змін до виконавців і критерії готовності системи до їх застосування. Такий підхід знижує ризик методичних розривів у середині періоду й підвищує керованість

облікових рішень. У результаті облікова політика виконує функцію інструмента, що організує контроль і забезпечує стабільність інформаційної бази.

Оцінювання контролю доцільно доповнювати виміром ефективності, який відображає співвідношення між витратами на контроль і отриманим зниженням втрат, помилок та коригувань. Ефективність фокусується не на факті виявлення відхилень, а на економічній доцільності контрольного механізму. Для товарних операцій це особливо важливо через значну кількість однотипних дій та відносно низьку «ціну» одиничної помилки при високій сукупній частоті. Витрати на контроль включають трудомісткість процедур, час простою операційного процесу, витрати на підтримку регламентів і супровід IT-рішень. Економічний ефект проявляється через зменшення сум коригувань, скорочення втрат від невірної оцінки, зниження частки операцій із порушеннями оформлення. Такий підхід забезпечує керованість контрольного навантаження та обґрунтованість його структури.

Для практичного застосування ефективності потрібне виділення бази порівняння, яка дозволяє оцінити зміни після запровадження або коригування процедур. Доцільно використовувати показники «до/після» у межах порівнюваних періодів та зіставних груп операцій. Як база можуть застосовуватися середні значення суми коригувань на одиницю товарообороту, частка документів із помилками реквізитів, частота повторних виправлень за однаковими причинами. Паралельно фіксується трудомісткість контрольних дій у годинах і кількість операцій, що потребують додаткового погодження. Якщо контрольні витрати зростають швидше, ніж знижується обсяг втрат і коригувань, це свідчить про низьку ефективність обраної конфігурації. За таких умов потрібна зміна дизайну процедур або їх часткова автоматизація.

Критерії доцільності ускладнення процедур доцільно формувати на основі ризик-орієнтованого підходу. Ускладнення є обґрунтованим тоді, коли воно спрямоване на обмеження відхилень, що мають істотний вплив на собівартість, маржинальність або доказовість даних. Доцільність також підтверджується наявністю стійкого патерну помилок, який не усувається простими організаційними заходами. Якщо відхилення є одиничними або ситуативними, надмірна регламентація створює перевантаження процесів без пропорційного ефекту. У таких випадках більш виправданими є компенсуючі заходи у вигляді вибіркового контролю або періодичних звірянь. Ключовим є забезпечення балансу між контрольним середовищем і пропускнуою спроможністю операційного циклу.

Автоматизацію контрольних процедур доцільно розглядати як засіб скорочення транзакційних витрат контролю та підвищення стабільності застосування правил. Найбільш придатними до автоматизації є

перевірки реквізитів, контроль допустимих значень, відсічення операцій без підстави, контроль дублікатів і контроль відповідності аналітики. Автоматизація має бути спрямована на превентивний контур, оскільки саме він забезпечує зниження витрат на виправлення помилок у наступних етапах. Разом із тим автоматизація не повинна підміняти методичну визначеність політики, оскільки некоректно визначені правила лише “тиражуються” системою. Тому пріоритетом виступає формалізація вимог, а вже потім — їх технічна реалізація. Доцільність автоматизації підтверджується тоді, коли вона зменшує ручні операції й одночасно підвищує доказовість даних.

Показники якості контролю доцільно розглядати в часовому розрізі, оскільки швидкість реакції визначає практичний ефект для управління. Якість проявляється не лише у фіксації відхилення, а у швидкості його виявлення та усунення в межах операційного циклу. Для товарних операцій важливо забезпечити мінімальний лаг між подією та її контрольним підтвердженням. У часовому вимірі контроль має бути інтегрованим у процес, щоб помилки не переходили у наступні етапи циклу. Тому доцільно використовувати показники, які характеризують часову дисципліну й реакцію. Такі показники слід пов’язувати з відповідальністю та контрольними строками, закріпленими внутрішніми регламентами.

Індикатор “швидкості виявлення” доцільно інтерпретувати як проміжок часу між виникненням відхилення та його фіксацією у контрольній системі. Окремо варто виділяти “швидкість усунення”, що характеризує проміжок часу від фіксації до завершення коригувальної дії з належним документальним підтвердженням. Для коректності вимірювання потрібне однозначне визначення моментів “виникнення”, “виявлення” та “усунення”. У цифровому середовищі такими моментами можуть бути час створення документа, час його проведення, час формування акту розбіжностей, час внесення коригування. Розмежування двох швидкостей дозволяє відокремити проблему контролю від проблеми виконання коригувальних дій. Підвищення якості контролю досягається тоді, коли скорочуються обидва лаги без зниження доказовості.

Ознакою реального поліпшення є не лише зменшення кількості помилок, а й зниження їх повторюваності після впровадження коригувальних заходів. Доцільно відстежувати повторюваність за причинами, підрозділами, типами операцій та матеріально відповідальними особами. Якщо після коригування регламенту або налаштування системи однакові помилки виникають знову, це свідчить про формальний характер змін або про недоліки в контрольному дизайні. Такі метрики дозволяють перейти від реагування на окремі випадки до управління причинами. Для торгівлі важливо також відокремлювати повторюваність у межах короткого

циклу від сезонних або разових коливань. У результаті контроль набуває властивостей механізму, що стабілізує процес, а не лише виправляє наслідки.

Впровадження матриці узгодження облікової політики та контролю доцільно організовувати як проєкт із визначеним порядком дій. Початковим етапом є інвентаризація чинних правил, документів і фактичних контрольних практик у підрозділах. Наступним кроком виступає формалізація та затвердження положень облікової політики з фіксацією відповідальних і контрольних строків. Після цього здійснюється налаштування інформаційних систем і довідників відповідно до затверджених правил. Окремим етапом є навчання виконавців та контролерів, оскільки без однакового розуміння вимог зростає кількість відхилень формального характеру. Завершальним етапом є введення моніторингу індикаторів і регулярний перегляд матриці за результатами контрольних спостережень.

Типові ризики впровадження пов’язані з формалізацією без практичної реалізації, перевантаженням процедур та появою “ручних” обходів правил. Формальність проявляється у наявності регламенту без його виконання або у виконанні лише для звітності. Перевантаження виникає тоді, коли контрольні вимоги не диференційовані за ризиком і застосовуються до всіх операцій однаково. Ручні обходи з’являються в умовах надмірних обмежень або низької якості налаштувань системи. Мінімізація цих ризиків потребує ризик-орієнтованого структурування процедур, автоматизації типових перевірок і регулярного аналізу причин відхилень. Додатково доцільно запроваджувати контроль змін довідників і налаштувань як умову стабільності аналітики та порівнянності показників. У такій конфігурації матриця виступає практичним інструментом управління якістю контролю та його економічною доцільністю.

Висновки. Результати дослідження підтверджують доцільність розгляду облікової політики як інструмента, що забезпечує керованість і перевірюваність товарних операцій у межах повного товарного циклу. Політика задає єдині правила формування даних і визначає межі допустимих облікових рішень. У торгівлі її роль посилюється високою частотою операцій і значними залишками, що підвищує чутливість управління до помилок. Послідовність методики в часі знижує ризик довільних трактувань і підтримує порівнянність показників.

Підвищення результативності контролю досягається за умови поєднання превентивних і детективних процедур, інтегрованих у процеси надходження, зберігання, переміщення, реалізації та коригувальних операцій. Контрольна логіка має спиратися на простежуваність зв’язку між операцією, документом і реєстрами. Документообіг

розглядається як доказова основа контролю, а не як формальна вимога. Термінологічна визначеність щодо продажів і пов'язаних витрат є необхідною умовою узгодженості реєстрів і придатності даних для управління.

Ефективність контролю потребує оцінювання не лише за фактом виявлення відхилень, а за співвідношенням контрольних витрат і скорочення витрат, помилок та коригувань. Доцільність ускладнення процедур має визначатися рівнем ризику й суттєвістю потенційних наслідків, а не прагненням до максимальної регламентації. Автоматизація виправдана в тих зонах, де вона знижує трудомісткість повторюваних перевірок і підвищує стабільність застосування правил. Водночас технічні рішення мають ґрунтуватися на методично коректно визначених положеннях політики.

Підвищення якості контролю доцільно оцінювати в часовому розрізі через індикатори швидкості виявлення та швидкості усунення відхилень. Такі індикатори відображають здатність системи реагувати в межах операційного циклу без втрати доказовості даних. Додатковим критерієм реального поліпшення виступає зниження повторюваності помилок після коригувальних заходів. Це переводить контроль з

режиму реагування на окремі випадки до режиму управління причинами відхилень.

Запропонована матриця узгодження положень облікової політики та внутрішнього контролю дає можливість структурувати контрольні цілі, ризики, правила політики, процедури та відповідальність. Її застосування забезпечує формалізований перехід від опису регламентів до перевірюваної логіки контролю. Практичне впровадження матриці доцільно здійснювати послідовно: інвентаризація правил, затвердження політики, налаштування інформаційних систем, навчання виконавців, моніторинг індикаторів. Такий підхід підвищує керованість контрольного середовища та знижує ймовірність формального виконання процедур.

Перспективи подальшої роботи пов'язані з уточненням складу індикаторів ефективності та якості контролю для різних форматів торгівлі й різних моделей автоматизації. Окремого розвитку потребує методика встановлення порогів суттєвості для відхилень і регламентація режимів посиленого контролю для операцій підвищеного ризику. Такі напрями дозволяють адаптувати інструментарій облікової політики до змін бізнес-процесів і технологій без втрати послідовності методики та доказовості даних.

Література:

1. Шмигель О. Є. Особливості розроблення облікової політики торговельних підприємств. Інноваційна економіка. 2021. № 3–4. С. 159–163. DOI: 10.37332/2309-1533.2021.3-4.22.
2. Чернін О. Я. Бухгалтерський облік і контроль товарів підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)». Житомир : ЖДТУ, 2017. 23 с.
3. Полоз Д. В. Методичні аспекти формування облікової політики товарів у системі управління підприємством. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2024. Т. 9, № 3. С. 91–96. DOI: 10.36887/2415-8453-2024-3-16.
4. Тарасова Т. О., Янчев А. В., Волошан І. Г. Первинний облік товарних операцій підприємств роздрібної торгівлі : монографія. Харків : ХДУХТ, 2015. 240 с. ISBN 978-966-405-368-3.
5. Фоміна О. В. Облік і аудит в управлінні продажами товарів : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит». Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. 21 с.
6. Податковий кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2011. № 13–14, № 15–16, № 17. Ст. 112. (Із змінами, внесеними згідно із Законом від 20.12.2023 № 3522). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>
7. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996-XIV (у ред. станом на 10.10.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 02.12.2025).
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : затверджено наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>.
9. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : затв. наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879 : станом на 26.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення: 02.12.2025).
10. Сливка Я. В. Проблематика використання термінів «продаж», «реалізація», «збут». Міжнародний збірник наукових праць. Вип. 2(20). С. 434–447.
11. Височин Ірина. Інформаційне забезпечення управління товарооборотом підприємств роздрібної торгівлі. Економіка. 2011. № 7(114) (листопад–грудень). С. 3–7.
12. Андреева Т. Облік товарних запасів для ФОП у 2025 році. Торгсофт. 02.01.2025.: URL: <https://torgsoft.ua/articles/law/tovarni-zapasy/> (дата звернення: 02.12.2025).
13. Пристемський О. С., Сакун А. Ж. Теоретико-методологічні аспекти обліку товарних операцій на підприємствах торгівлі. Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки). 2023. № 1(47). С. 164–175.
14. Колумбет О. П., Малинєвська Д. П. Особливості руху товарів на підприємствах оптової торгівлі. Young Scientist. 2018. № 1(53). URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2019/72.pdf
15. Яремко І. Й. Інформаційна функція обліку і внутрішнього контролю в управлінні операційною діяльністю торговельних підприємств. Економіка та суспільство. 2025. Вип. 73. DOI: 10.32782/2524-0072/2025-73-110.

References:

1. Shmyhel, O. Ye. (2021). Osoblyvosti rozroblennia oblikovoi polityky torhovelnykh pidpriemstv [Features of developing accounting policy of trading enterprises]. *Innovatsiina ekonomika*, (3–4), 159–163. <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2021.3-4.22>.
2. Chernin, O. Ya. (2017). Bukhholderskyi oblik i kontrol tovariv pidpriemstva [Accounting and control of enterprise goods] (Extended abstract of candidate's thesis). Zhytomyr: ZhDTU.
3. Poloz, D. V. (2024). Metodichni aspekty formuvannia oblikovoi polityky tovariv u systemi upravlinnia pidpriemstvom [Methodological aspects of forming the accounting policy for goods in the enterprise management system]. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, 9(3), 91–96. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-3-16>.
4. Tarasova, T. O., Yanchev, A. V., & Voloshan, I. H. (2015). Pervynnyi oblik tovarnykh operatsii pidpriemstv rozdribnoi torhivli [Primary accounting of goods transactions of retail trade enterprises]. Kharkiv: KhDUKhT.
5. Fomina, O. V. (2008). Oblik i audyt v upravlinni prodazhamy tovariv [Accounting and audit in management of goods sales] (Extended abstract of candidate's thesis). Kyiv: Kyiv National University of Trade and Economics.
6. Verkhovna Rada of Ukraine. (2011). Tax Code of Ukraine. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, (13–14), (15–16), (17), Art. 112. (As amended by Law No. 3522 of December 20, 2023). Retrieved from <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.
7. Verkhovna Rada of Ukraine. (1999, July 16). Law of Ukraine “On Accounting and Financial Reporting in Ukraine” (No. 996-XIV, as amended October 10, 2025). Retrieved December 2, 2025, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
8. Ministry of Finance of Ukraine. (1999, October 20). Natsionalne polozhennia (standart) bukhholderskoho obliku 9 “Zapasy” [National accounting standard 9 “Inventories”] (Order No. 246, as amended). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>.
9. Ministry of Finance of Ukraine. (2014, September 2). Polozhennia pro inventaryzatsiiu aktyviv ta zoboviazan [Regulation on inventory of assets and liabilities] (Order No. 879, as amended May 26, 2022). Retrieved December 28, 2025, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>.
10. Slyvka, Ya. V. (n.d.). Problematyka vykorystannia terminiv “prodazh”, “realizatsiia”, “zbut” [Issues of using the terms “sale”, “realization”, “distribution”]. *Mizhnarodnyi zbirnyk naukovykh prats*, 2(20), 434–447.
11. Vysochyn, I. (2011). Informatsiine zabezpechennia upravlinnia tovarooborotom pidpriemstv rozdribnoi torhivli [Information support for managing retail trade turnover]. *Ekonomika*, 7(114), 3–7.
12. Andreieva, T. (2025, January 2). Oblik tovarnykh zapasiv dlia FOP u 2025 rotsi [Accounting for inventory of goods for sole proprietors in 2025]. *Torhsoft*. Retrieved December 2, 2025, from <https://torgsoft.ua/articles/law/tovarni-zapasy/>
13. Prystemskyi, O. S., & Sakun, A. Zh. (2023). Teoretyko-metodolohichni aspekty obliku tovarnykh operatsii na pidpriemstvakh torhivli [Theoretical and methodological aspects of accounting for goods transactions in trade enterprises]. *Zbirnyk naukovykh prats TDATU imeni Dmytra Motornoho (ekonomichni nauky)*, 1(47), 164–175.
14. Kolumbet, O. P., & Malynevska, D. P. (2018). Osoblyvosti rukhu tovariv na pidpriemstvakh optovoi torhivli [Peculiarities of goods movement at wholesale trade enterprises]. *Young Scientist*, 1(53). Retrieved from http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2019/72.pdf
15. Yaremko, I. Y. (2025). Informatsiina funktsiia obliku i vnutrishnoho kontroliu v upravlinni operatsiinoiu diialnistiu torhovelnykh pidpriemstv [Information function of accounting and internal control in the management of operating activities of trading enterprises]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (73). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-110>

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License